

Seletuseks ja täienduseks juuresolevale lisan järgmist:

1. Keeleõpetus.

a/ Siinse äärmiselt väikese emakeeletundide arvu tõttu tohiks minu arvates keeleõpetuskava sisaldada ainult seda, mis on hädavajalik enamvähem rahuldava keeleoskuse omandamiseks. Seetõttu olen oma kava üsnagi kokku surunud, aga sedagi, mis jäi, tundub olevat palju ning minu arvamus on, et siin tuleks veelgi püüda teha kärpeid.

b/ Kuna siinse väikese tundide arvu juures jõuame kooliaasta vältel teatavat keeleõpetuslikku küsimust käsitada vaid pinnaliselt, pean vajalikuks, et iga vähegi tähtsam keeleõpetuslik küsimus peab leidma kavas nimetamist k ja käsitamist vähemalt kahe õppeaasta vältel. Sellepärast olen jaotanud kahele ja kolmele õppeaastale astmevahelduse, vältuse j.m. ja endastmõistetavalt käänamise ja pööramise.

c/ Käänamise ja pööramise juurde ei jõua minu arvates kuidagi kolme esimese õppeaasta vältel, sellepärast tuleks nendega alata IV õppeaastal.

d/ IV kl. kavas nimetatud silbitamine, ühe- ja kahekordne täht sõna lõpul b, d, g tähe s ees on moeldud kordamisena. Algust tuleks nendega teha III klassis.

2. Kirjandus.

a/ Kuna Teie viimasest lugupeetud kirjast jäi mulle pisut selgusetuks, kas tuleb kirjanduskavas ette näha ainult n.n. raudvara või peab see sisaldama ka sobivat materjali uude lugemikku, püüdsin selle koostada nii, et see sobiks mõlemaks juhuks. Kuna mul kasutada oli ainult tagasihoidlik arv omaaegseid lugemikke, ei ole mu kirjanduskava kahjuks kaugeltki mitte täielik ja kavalehtedel esinevad monede teemade all vaid üksikud palad või puuduvad need hoopiski.

b/ Kirjanduskavas /ja ka uues lugemikus/ tohiksid minu arvates ruumi leida ainult sellised palad, mis on täisväärtulikumad rahvuslikult, kasvatuslikult või kirjanduslikult ja huvitavad ja ja köitvad noorele.

c/ Käsitletavad teemad võiksid olla umbes sellised, nagu neid kasutan ligilisatud kirjanduskavas. VI ja võibolla ka V kl. kavas võiks punkt 1 d all praeguse asemel esineda pealkiri suurmehe käsitlevaid, kuhu saaks paigutada jutustusi ja pildikesi meie suurmeeste /riigitegelaste, sõjameeste, kunstnike, muusikameeste, sportlaste j.t./ elust.

Osaliselt käsitame neid ja ka ajalootundides, aga kunstnikud, muusikamehed, sportlased j.t. ei esine kuskil.

d/ Palad "Eesti pealinn Tallinn", "Põlematu Tartu", "Unustamatu Saaremaa" j.t. leiduvad hingusele läinud "Kodukolde" numbriks. Need näivad olevat tänuväärased palad eriti saateaineks ajaloo- ja maateadustunnis, aga nende kirjandusliku väärtuse üle otsustamise usaldan asjatundlikumate lanendada.

2

Ka A.Mägu "Mere ääres" on "Kodukoldes". "Kui koolipoisid marsivad" leidub J.Lattik'u mälestuskogus "Viljandi kirikumuusika kõneleb", I.Talve "Noore sõduri kojutulek" viimase esikteoses, V.Uibopuu "Ma jätsin jumalaga" tema kogus "Kahju läinud aegadest", S.Lagerlöf'i "Püha öö" Vieselgren'i rootsi keele opikus.

V.Neggo "Vabadusrist", kunagi varem ajalehtedes esinenud "Suurte ülesannete maa" ja A.Mägu "Nelipühimälestusi" on olemas minul.

J.Mändmets'a "Ahervare" on sama autori "Kogutud teostes". Kust seda saaks, ei tea. Teised lugemispalad ja luuletused esinevad Rootsis ilmunud lugemikus ja luuletuskogudes ja Teie poolt lankesti minule kasutamiseks saadetud lugemikes. /Viimased saatsin Teile juba ammu tagasi/

Lugupidavalt

/H.Prüller/

IV klass

Jutustusi kodumaa ja kodumaa ajaloo, kodumuinasjutte ja kodumaa kangelaslugusid; eestiainelisi jutukehi ja luuletusi igapäevasest elust; müüte ja legende; rahvalaule.

Silbitamine. Lühikese, pika ja ülipika hääliku, eriti b, p, pp, d, t, tt, g, k, kk õige hääldamine ja märkimine kirjas. Ühe- ja kahekordne täht sõna lõpul. b, d, g tähe s ees. Astmevaheldus: kk-k, pp-p, tt-t ja k-g, p-b, t-d.

Käänd-, pöörd- ja abisõna. Päril- ja üldnimi. Käändamine: nimetav, omastav, osastav ja sisseütlev käändesõna üksuses ja mitmuses. Pööramine: arv ja pöörded; kindla kõneviisi olevik ja lihtminevik.

Jutustav, küsi-, hüü-, käsk- ja soovlause. Alus ja öeldis. Kõne kor-
divate lauseliikmete vahel.

Liide -ki ja -gi.

Elamus- ja fantaasiakirjandeid. Kõne- ja jutustamisharjutusi seoses lugemispaladega ja kirjanditega.

V klass

Jutustusi, kirjeldusi, ilukirjanduslikke palasid ja luuletusi kodumaast, kodumaa loodusest, ajaloost ja eestlaste elust, tööst ja tegevusest; pildikesi eesti suurmeeste ja kirjanike alust ja tegevusest; katkendeid "Kalevipojast"; müüte, legende, valme; rahvalaule.

Lühikese, pika ja ülipika hääliku õige hääldamine ja märkimine kirjas. k, p, t teiste häälikute kõrval. Astmevaheldus: mb-mm, rd-rr, d-j jne.

Käändsõna liigid. Omadussõna võrdlemine. Põhi- ja järgarv. Käänamine koigis käändeis. -t ja -d ainsuse osastava lõpul. Pööramine: ajad, kõneviisid. -vad ja -vat kindla ja kaudse kõneviisi olevikus.

Liitlause. Koondlause. Kõnne liit- ja koondlause. Üte. Otsene kõne.

Liitsõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade kokku ja lahkukirjutamine.

Elamus- ja fantaasiakirjandeid. Lihtkirju. Kõne- ja jutustamisharjutusi seoses lugemispaladega ja kirjanõuetega.

VI klass

Ilukirjanduslikke palasid, kirjeldusi ja luuletusi kodumaast, kodumaa loodusest, ajaloost ja eestlaste ja hõimlaste elust, tööst ja tegevusest; jutustusi ja luuletusi pagulusest ja pagulastest; ülevaateid eesti suurmeeste ja kirjanike elust ja tegevusest; katkendeid "Kalevipojast"; muusaare ja noorusmälestusi; müüte; rahvalaule.

Tähestik. Võõrhäälikud f, s, z, z. Häälikute vahetus. Pikk kaashäälik teise kaashääliku kõrval. Astmevaheldus: b, d, g, s kadu ja täishäälikute muutumine. h sõna algul.

Suur ja väike algtäht. Kõnnete moodustamine omastavast. Mitmuse tunnused -de ja -te. -de ja i-mitus. Mitmuse osastav. Pööramine: tegumood; tegija- ja teonimi; -ku, -kem, -ke ja -gu, -gem, -ge käskivad kõneviisid.

Liht- ja liitlause. Pea- ja kõrvallause. Otsene ja kaudne kõne. Kirjavahemärgid.

Pärisnimede kokku- ja lahkukirjutamine. Abisõnade kokkukirjutamine pöördõnadega. Sõnade lühendamine.

Elamus- ja fantaasiakirjandeid, kirjeldusi ja iseloomustusi, arutlus- ja jutustamisnarjutusi seoses lugemispaladega ja kirjanõuetega.

1. Kodumaa

a/patriootilisi

M.Veske	"Kas tunned maad?"
L.Koidula	"Sind surmani"
A.Reinvald	"Pisarad"
G.Suits	"Noorte laul"
R.Reiman	"Kodumaale"

b/kirjeldavaid

Ergo "Eesti pealinn Tallinn"
J.Vahtra "Peipsi"
A.Thom "Vilsandi"

Juh.Liiv. "Mets"

c/ajaloolisi

E.Bonhöhe "Tasuja" /katkendeid/
A.Gailiti "Kuidas voideldi Eesti Vabadussojas"
V.Neggo "Vabadusrist"
J.Parijogi "Voidupühal kalmistul"

J.Bergmann "Ustav Ülo"

d/muinasjutulisi

O.Luts "Ülemiste vanake"
F.R.Kreutzwald "Udumäe kunigas"
" " "Maa-alused"

e/paluluseluainelisi

B.Kangro "Külaskäik"

2. K o d u j a k o o l

O.Luts "Kevade" /katkendeid/
O.Luts'u mälestuskogud /katk/
A.Kitzberg "Henn ja Jaan koolis"
R.Soar "Vanaema kodu" /lühendatult/

L.Koidula "Ema süda"
M.Veske "Ehatäht ja veli"
Juh.Liiv "Sügisene kodu"
E.Enno "Koduigatsus"
K.E.Sööt "Billekesed, kummar-
dage."

3. T ö ö j a m ä n e

J.Parijogi "Teraspoiss"/katk./
R.Janno "Vutimehed"
E.Vilde "Minu esim. "triibulised"
J.Parijogi "Tööl"
R.Lahi "Kadunud laagrirööm"

4. L o o m a d j a l i n n u d

5. T ä h t p ä e v a d

J.Parijogi "Imeküünal"
" " "Jõulud"

H.Visnapuu "kui hea on mälestada"
Rahvalaul "Kadrid"

6. R a h v a l o o m i n g

Lugusid "Kalevipojast"
Müüt "Loomine"

Rahvalaul "Millal maksam memme
vaeva?"

7. M i t m e s u g u s t

J.Parijogi "Vargus"
J.Lattik "Äike"

1. Kodumaa

a/patriootilisi

J.Parijogi "Elutöö"

G.Suits "Tõsta lipp"
Juh.Liiv "Kui tume veel kauaks"
K.E.Sööt "Asjatu katse"
H.Visnapuu "Ole tervitet, tervitet"
" " "Ma kuulutan"
E.Noorkukk "Kodumaale"

b/kirjeldavaid

"Põlematu Tartu"

V.Pekomäe "Kodumaa südames"

J.Parijogi "Põlevkivikaevandused
ja õlivabrikud"

Juh.Liiv "Nõmm"

A.Haava "Järv leegib eha paistel"

c/ajaloolisi

A.Kallas "Bernhard Riives"

J.Bergmann "Taara pidud tagaselja"

A.Kivikas "Mimed marmortahvil" /katk?/

J.Lattik "Kui koolipoisid marsivad"

O.Luiga "Kolmas rong"

"Suurte ülesannete maa"

d/kirjanikke käsitlevaid

E.J.Voitk "Kui aknad valgenevad" /kaktk./

F.R.Kreutzwald

J.W.Jannsen

L.Koidula

"Emajõe ööbik"

e/pagulaseluainelisi

B.Kangro "Möödub kord"

" " "Mälestused"

2. Kodu ja kool

O.Luts "Kevade" /katk./

J.Lattik "Ima, õe"

M.Heiberg "Ära läks ..."

K.E.Sööt "Mälestus"

H.Juh.Liiv "Must lagi on meie toal"

" " "Üks suu"

A.Adson "Poisikene"

" " "Väiku sõsar vellega"

3. Töö ja mäng

F.Tuglas "Asuja"

J.Parijogi "Teraspoiss" /katk./

J.Lattik "Esä"

4. Loomad ja linnud

A.Mälk "Hilinenud vabadus"

5. Tähtpäevad

O.Luts "Jõuluõhtu Paunveres"

F.Tuglas "Kadrõhtu"

P.Ranni "Kuidas vanasti tulevikku
ennustati"

H.Visnapuu "Jõuluöö"

K.Lepik "Kirikus"

Rahvalaul "Mardisandid"

6. Rahvalooming

F.R.Kreutzwald "Kalevipoeg" /katk./

Müüt "Emajõe süda"

" " "Vanemuise laul"

Rahvalaul "Laula, laula, suukene"

" " "Vaeslapse laul"

7. Mitmesugust

Juh.Liiv "Käkimäe kagu" /algus/
" " "Peipsil"

G.Suits "Äike"

K.E.Sööt "Soend"

VI klass

1. Kodumaa

a/patriootilisi

Juh.Liiv "Ta lendab mesipuu poole"
A.Haava "On püha mulle kodumaa muld"
K.E.Sööt "Puhake, paremad pojad"
H.Visnapuu "Pea vastu"
" "Ju pandud on verine
tapper"

K.Lepik "Meie laulame"
B.Kangro "Vana Võrumaa"

b/kirjeldavaid

Ergo "Narva - idavalvur"
" "Unustamatu Saaremaa"
"Ütsainus Mulgimaa"

V.Ridala "Talvine õhtu"

J.Piiper "Teekond Paasvere ürgmetsadesse"

c/ajaloolisi

E.Vilde "Mahtsa sõda" /kõtk./
A.Kivikas "Nimed marmortahvlil" /kõtk./
I.Talve "Noore sõduri kojutulek /lüh./

G.Suits "Jüriöö unistus"

d/kirjanikke käsitlevaid

E.Vilde "Autobiograafia"

Juh.Liiv G.Suits "Käkimäe kägu"
E.Vilde
A.Kitzberg
A.H.Tammsaare

e/paguluseluainelisi

A.Mälk "Mere ääres"
V.Uibopuu "Ma jätsin jumalaga"

M.Under "Mälestus ja tõutus"
B.Kangro "Suurveed"

2. Kodu ja kool

J.Lattik "Kodu"

A.Haava "Üks on minul püha koda"
E.Enno "Õhtu kodutalus"
G.Suits "Kerkokell"
M.Under "Sõduriema"
B.Kangro "Ema rõivakirstul"

3. Töö ja mäng

A.Mändmets "Ahervare"
A.Mälk "Tormis"

B.Kangro "See mu kodu"

4. Loomad ja linnud

A.Mälk "Kustumatu sõprus"

5. Tähtpäevad

S.Lagerlöf "Püha öö"
A.Mälk "Nelipühimälestusi"

M.Under "Joulutervitus"
H.Visnapuu "Joulutäht" /välja jätta
5. ja 6. salm/
"Ma usun, et sünnib Inimen"

6. Rahvalooming

F.R. Kreutzwald "Kalevipoeg" /katk/
Muut "Koit ja Hämarik"

Rahvalaul "Venna sojalugu"
" "Lõpe, lõpe, põllukene"

7. Mitmesugust

A.Kitzberg "Libanunt" /lühendatult/
A.H.Tammsaare "Tode ja õigus" /katk./

M.Under "Kojuminek"
G.Suits "Kevadelaul"